

LA REVISTA

QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL

ANY VI — NÚM. CXXV — DESEMBRE I - 1920

Beneficis de guerra

«On ne rétablira l'équilibre qu'en faisant rendre gorge à tous les bénéficiaires de la grande catastrophe... sans exception.»

(Le Progrès Civique, 16 maig 1919)

«Nosaltres demanem—deia encara el mateix, el 18 de juny—la confiscació de tots els beneficis de guerra, petits o grossos, sense excepció.» Tota una opinió, clamorosa, justiciera, vindicativa, fa seva aquesta demanda.

Qui gosaria dubtar d'una pretensió tan justa? Realment, és cosa equitativa que després que uns han sofert i altres són morts d'una manera horrible, altres es trobin els calaixos curulls de l'argent entrat?

Cal igualar, cal equilibrar. Jo demano, però: i quan haurem «buidat les gorges» dels nous rics, estarà satisfeta la justícia? Són els *Kriegsmillionär* els únics beneficiaris de la guerra?

No és un benefici de guerra l'ascens, la glòria assolida de pressa, mentre tants han deixat al camp els ossos? Si es fan tornar els milions als fabricants de material d'artilleria, per què no es fan tornar els bastons als tres mariscals de França? No irrita, això de les desfilades, les apoteosis de la pau sota pluja de flors, quan tanta gent fou enterrada, i a trossos, sota la pluja de metall roent?

Fóra just deixar que es passegin els militars carregats de creus—beneficis de guerra,—sobretot si els triples galons volen dir triples emoluments? No és això un insult als qui no tenen sinó la creu de fusta del cementiri de divisió—això si en tenen?

Via fora, doncs, la glòria militar—profit

escandalós de guerra! Però tampoc llavors estarà satisfeta la justícia.

Hi ha encara un altre guany de guerra. La glòria intel·lectual. Hi ha escriptors de guerra, amb un nom i una sortida fets per causa de la guerra. Mentre es podreixen les carcasses de milions de guerrers, ells fan manifestos i llibres i novel·les, i en venen, i ho reediten, i ho escampen a cents mils, i—obscurs que eren ells fa sis anys, i ara arreu coneguts, vers arribistes—toquen bones guanys i coneixen un èxit que sense la guerra ignorarien.

Digueu: no exaspera pensar que Charles Peguy morís foradat al Marne, i en canvi visqui i xerri i ens empestifi de manifestos petulants Henri Barbusse? No és aquest senyor un intolerable *profiteur* de la guerra?

—Ja ho sé,—em direu.—Però ell la va fer, la guerra!—Ja us concedeixo que encara està per damunt de Romain Rolland, pare de *Liluli*. Ja ho sé. Però tanmateix ell edita sos llibres a cents mils volums i deu cobrar drets de traducció i dirigeix el *Populaire* i funda grups redemptors... després que els seus camarades d'esquadra, cadàvers podrits, quedaren escampats, tombats d'una mort trista, opaca i terrible, a Crouy, i a Souchez, i a la cota 119... I, digueu-me, què en deuen pensar, si poguessin parlar, aquests infeliços, comparant llur sort amb la del seu company de trinxera?

Ah! Ja ho diu ell mateix a un lloc de *Le Feu*: «Tothom és l'emboscada d'un altre.» El soldat de les trinxeres, gelat i xop, peus a l'aigua en la caverna fètida, ple de pols i rates,

a un bombardeig d'infern, és encara un emboscats, si se'l compara amb el qui agonitza, mig enterrat en el fang aquós, a fora de les línies, amb el cap obert i el ventre que vessa les tripes. Però aquest pobre, que encara té ulls que miren al cel i a la possibilitat teòrica d'un camiller, és un emboscats, un ric, un sortós, si el compareu amb el qui mor aixafat, perdut dins una sapa de mina, ignorat per sempre més i no cercat de ningú.

I aquest... ses alenades serien mel i sucre i riquesa i milions, per al qui ja no existeix entre els vius, immersit per sempre més en el misteri inexorable.

Bé, doncs: quin nivell hem d'anar a cercar, per a restablir l'equilibri? Confiscar-ho tot: diners, galons, noms, «tot guany sense excepció», i deixar la vida nua?

Però aquesta vida nua, no seria encara un benefici de guerra, profit incommensurable, guany fabulós, perquè és capital font de repro-

ducció i de treball i de tots els guanys possibles, al costat dels que aquesta vida l'han perduda sense remei? Sobreviure, viure, per malament que sigui: quin benefici! Entre un mort a la gran guerra i l'obrer més miserable d'avui, hi ha mil vegades més distància que entre aquest obrer i qualsevol insolent milionari.

Doncs, com el farem, aquell equilibri? Com la compondrem, aquella igualtat? Com la trobarem, aquella gran justícia de l'endemà de la gran guerra?

Ara, si em parreu del bon ús o del mal ús dels beneficis de guerra, veureu com ens entendrem de seguida.

Si em parlen d'extirpar les insolències dels milionaris, dels guerrers... i dels intel·lectuals, d'acord sincerament.

R. RUCABADO

Sindicalisme i producció

En tota ideologia revolucionària, si voleu allunyar-vos del terreny de la utopia, ha d'existir un procediment per a passar de l'estat present a l'Estat futur. La lluita de classes és el procediment que el marxisme proposa com a instrument de la transformació, distingint-se així dels antics socialismes utòpics que creien poder arribar-hi mitjançant la propaganda i el convenciment. És el procediment de pretendre que les ostres s'obrin per la persuasió.

Tota lluita suposa una violència, mes aquesta paraula *violència* per a mi no té cap mena de significat. La violència sols adquireix un caràcter definit quan assoleix un determinat grau. La idea de violència és quantitativa i no qualitativa. Una caixa pot obrir-se mitjançant una clau o forçant-la. Però, és que en obrir-la amb la clau no exercim una acció violenta contra el pany, no hem d'exercir un determinat esforç?

El que vol ésser teòric del sindicalisme, en Jordi Sorel, ha escrit la *Filosofia de la violència*, prenent-la com a expressió de la tàctica sindical. Que així sigui és natural i no ha d'estranyar a ningú. Com no és d'estranyar, ans bé és completament lògica, la forma que ha pres aquesta violència: això és la vaga i el sabotatge.

El capitalisme treu tota la seva força de la producció. L'extensió d'aquesta és la font

dels guanys dels propietaris dels mitjans de producció. La debilitació de la classe capitalista pot buscar-se en allò que faci mal a la producció, en allò que la debiliti. La vaga, per exemple. La vaga és la cessació de la producció; sense producció deixen d'existir els guanys de l'empresari, i l'interès del capitalista. Mentre dura la vaga, l'industrial no sols deixa de treure beneficis del seu capital circulant sinó que continua sofrint un desgast del seu capital fixe. Les millores que l'obrer pot obtenir mitjançant la vaga li compensen en general les quantitats que ha deixat de guanyar. I ultra, debilitar la classe capitalista, adquireix amb la vaga el proletariat més cohesió i s'exercita per a futures lluites.

Amb la vaga, el proletariat fa una mica de revolució cada dia.

Anàloga acció exerceix amb el sabotatge. Aquest, essencialment pot reduir-se a dues formes: o bé és la destrucció d'instruments de treball i de productes o bé consisteix a proporcionar menys treball, en qualitat o quantitat, del que bonament podria fer-se. Qualsevulla de les dues formes es tradueix finalment en una disminució de la producció, però així com la vaga pot reportar als obrers una millora econòmica en llur situació en forma d'augment de sou, la segona no li reporta cap avantatge econòmic.

Prescindim de les idees de moralitat, i no tindriem res que dir ni de la vaga ni del sabotatge com a mitjans de lluita per a debilitar la classe a la qual es vol vèncer. Mes es dona el cas que el treballador; no és sols un productor sinó que també és un consumidor; i com a tal consumidor, en fer mal al capitalisme, és fa també mal a si mateix. D'això se n'obliden amb massa freqüència els teòrics, els pràctics sindicalistes. La qüestió social no és producte solament d'una mala distribució de les riqueses existents en el món, sinó també de no haver-hi prou riqueses per a fer feliços a tots. Si el que tenen de més uns quants homes se repartís entre la immensa multitud dels que tenen poc, el nivell de la riquesa mitja a penes pujaria. La majoria continuaria essent quasi tan pobra com abans. Per això el socialisme no mira sols a la distribució de les riqueses sinó que busca en un nou règim de producció l'obtenció de majors riqueses.

I cal fixar-se en una conseqüència inesperada de la tàctica obrera encaminada a debilitar la producció. El capitalisme té la ciència al seu servei, i a tot esforç del proletariat per a disminuir la producció contesta la ciència amb un descobriment, amb un perfeccionament per a augmentar-la. Són innumbrables els perfeccionaments introduïts en la indústria com a conseqüència immediata de l'acció de lluita del proletariat. La pressió obrera ha sigut una de les causes predominants del perfeccionament dels procediments i de l'utilatge industrial. Aquesta acció tendeix, com és natural, a neutralitzar l'acció del proletariat.

I encara una altra conseqüència, la qual afecta a l'obrer com a consumidor. Si la producció arriba a disminuir tant que no basten els béns existents per a satisfer les necessitats, deixa d'actuar la concurrència entre els industrials i per tant aquests poden elevar els preus. Tota demanda obrera, mentre actua la concurrència entre els industrials, pot traduir-se en un augment del preu de cost, sense que es pugui elevar el preu de venda, i per tant en una disminució del benefici. Mes, si la concurrència no actua, aleshores, en augmentar el preu de cost per una exigència obrera, l'industrial pot augmentar impunement el preu de venda, els seus beneficis continuen essent els mateixos o majors, i l'obrer, com a consumidor, veu augmentada la quantitat que ha de pagar per a satisfer les seves necessitats.

Això és el que està succeint en els moments actuals. La guerra ha portat una gran destrucció de riqueses. Al mateix temps ha mantingut allunyats de la producció milions d'homes joves. Tot això s'ha traduït per un dèficit de producció. Al món, ara menys que mai, no hi ha prou, béns pera satisfer les necessitats dels homes. Per tant, la llei de l'oferta i la demanda ha deixat de jugar. Es podria dir que la major part dels industrials estan en règim de monopoli. Saben que vendran tot el que produeixin i que ho vendran al preu que vulguin. Tota petició obrera, sobretot si sols és d'augment de jornal, troba favorable acollida sense grans dificultats, perquè tant aquest augment com el resultat d'un menor treball pot l'industrial carregar-ho sobre el preu, segur de trobar comprador.

Els augments de salari dels treballadors i la disminució de llur rendiment en treball són en bona part causes de l'enorme augment de preus que avui s'observa a Europa.

Vol dir això que l'acció directa sigui perjudicial al moviment obrer i que sols s'hi d'utilitzar l'acció política? Jo crec que el moviment obrer ha d'utilitzar totes les armes que puguin capacitar-lo per a poder exercir el poder. Més: que, tot buscant un ideal llunyà encara, no ha de menysprear la visió de l'esdevenidor. Per a obtenir un resultat pròxim hi ha dret a obligar els homes a sacrificar-se. Això no hi ha dret a fer-ho quan el fi a obtenir es veu encara distant. Una transformació tan grossa com la que suposa la implantació del comunisme no pot fer-se sense una transformació moral del proletariat. Tot el que suposi treballar per a formar aquesta nova conseqüència és un pas que es dona endavant, però mentrestant cal pensar també en el present, i pensar en el present vol dir que en la lluita sindical no ha de prescindir-se tant de la idea de producció. Cal procurar que cada dia sigui major la part de beneficis que vagi a l'obrer, però que fent-ho així la producció no en surti perjudicada.

I sobretot no plantejar sols el problema en un terreny econòmic. Fer del sindicalisme un idealisme. Que si l'home pot moure's per l'interès personal, les col·lectivitats sols es transformen quan es troben plenes d'una idea moral per a la qual resulten estrets els motllos que li posen les condicions materials dels temps presents.

J. M. TALLADA

Moralitats i pretextos

SENSACIÓ DE LECTURA

He rellegit Ibsen.

Sento el meu cervell com un parquet. Cruix finament la fusta, de les passes que van amunt i avall. De sobte el caminar es fa més fort, com si volgués afirmar que no té por de relliscades.

Vaig comptant les passes, i un soroll total de pes mort caigut em fa descomptar.

Ara diria que dins el meu cervell han obert una porta i de fora estant miren.

Passa un corrent d'aire molt fi que entela el parquet.

El pes mort de terra és una figura humana.

S'assembla una mica a totes les figures femenines d'Ibsen, però amb una floujor desfeta de coixí.

Es un ninot de serradures.

De la força del cop de caiguda, el ninot s'ha reventat i vessen les serradures.

Ara obren la porta de bat a bat i entren el gran aire i la llum gran.

Diria també que, aprofitant les serradures del ninot, escombren el meu cervell.

Quin parquet més lluent! Quina luciditat cerebral!

He rellegit Ibsen.

CRÍTICA DE TEATRES

No us sembla que alguns autors tremolarien més que avui, si la crítica s'apliqués no a l'examen de les obres sinó al del públic?

Tota l'acció caldria vigilar-la dins la sala d'espectacles.

I no es podria comptar amb el recurs de l'argument ni amb la trapelleria de l'escenari

DADAISME

Veu's aquí una paraula, *Dada*, que vénen ganes de llegir-la a l'inrevés.

Fos com fos, quatre lletres d'un bell so no castigat per deformacions i que, així i tot, no volen dir més que agonia espiritual.

Dada, cap-i-cua de l'enginy, ressò d'una confusió interior. Por de la paraula que fet i fet és la màxima originalitat.

Voleu esser originals? Caldrà que repetiu: —Parlar bé és pensar clar.

ATRACCIÓ DE FORASTERS

Voldríem aplicada als nostres costums socials de convivència ciutadana la gentilesa de l'anècdota que trobem en una lletra de Flaubert a George Sand:

«Un journal de Rouen, *Le Nouvelliste*, a relaté votre visite dans Rouen, si bien que samedi, après vous avoir quittée, j'ai rencontré plusieurs bourgeois indignés contre moi parce que je ne vous avais pas exhibée. Le plus beau mot m'a été dit par un ancien sous-préfet: «Ah! si nous avions su qu'elle était là... nous lui aurions... nous lui aurions...»; un temps de cinq minutes, il cherchait le mot; «nous lui aurions... souri.»

RETORN

Clàssics? Romàntics? Tot això són bestieses, digué el poeta.

Nosaltres havem aguantat sense escaçafall una mateixa tarda la lectura del Dietari d'En Rierola i la del cant 14 de l'Odissea en la traducció viva de Carles Riba.

Què podria lligar la figura d'Eumeu que enternia Homer amb les preocupacions d'En Rierola, agitades com la fi de segle que presidí la nostra minyonia?

Potser l'honestedat. La mateixa honestedat vital que ha fet dir a un gran escriptor:

—Esser clàssic és esdevenir cada dia un xic més honest.

J. M. LÒPEZ-PICÓ

Aquest número ha passat per la censura

La revolució negativa

Tal vegada enganyats pel propi desig, tal vegada sota la pressió d'una creixent carestia, ens sembla que ja es van apagant, que minven i decauen les convulsions revolucionàries d'Europa. Però els elements de dissolució acumulats en els anys de guerra són tants i de tal qualitat que tota confiança sembla prematura i exposada a un fracàs. Inequívoc és que si la revolució s'apaga no duen camí de finir els esforços per donar una base *ideològica* a la revolució, la qual cosa autoritza l'escriptor per a ocupar-s'en encara.

Recentment, una veu significativa i sempre escoltada en el nostre petit món intel·lectual ens repetia un argument ja sentit manta vegada. Hom pledejava l'absolució per als esforços revolucionaris, dient que el mal de la revolució consisteix, per una bona part, en les resistències que li són oposades.

Tots ens queixem de la insuficiència de l'estat i del dret actual; deplorem el desacord entre els factors de la producció, patim de l'escàs i difícil proveïment. No seria millor afrontar el perill d'una sacsejada forta, engendradora d'una nova estabilitat social, en lloc d'esforçar-nos a servir un ordre precari i imperfecte, un equilibri inestable que només aguantem a costa de repetits apuntalaments i ponderacions successives? No seria millor col·laborar amb la revolució que oposar-li resistències.

Tothom, si no és algun privilegiat, acolliria bé el nou dret. Renan ha documentat, amb la seva claríssima reflexió, que certes delicadeses de l'esperit naufragarien potser, però les tasques essencials de l'home estarien assegurades en una democràcia. El pobre Renan no preveia altra forma social que la democràcia; avui, segons ens informen, les delicadeses d'esperit són justament les que se salven en les novíssimes etapes de l'evolució social i les tasques normals les que s'acompleixen malament i amb pena.

Tornant al tema capital, el nou dret necessita per a triomfar, ultra sa viabilitat intrínseca, l'acceptació de la majoria.

La crítica del dret vell estava feta feia temps. No realitzava la justícia, cert, però assegurava un cert ordre, i dintre d'ell la societat es regulava automàticament. La guerra se l'ha endut l'ordre antic, i d'ençà que finà la lluita, estem en presència del conflicte entre els qui volen restaurar-lo i els qui volen crear-ne un de nou.

Ço que diem replanteja el problema que Buckle i els historistes es proposaren en front de la revolució del segle XVIII, és a dir: una

revolució, pot mai ésser constructiva? Serveix per alguna cosa més que per derrocar certes institucions mortes?

Escaigué a la revolució francesa trobar en el dictador encarregat de la difícil doble tasca d'ésser hereu i domador de la revolució les qualitats genials de Napoleó. Això ha mancat a la revolució nostra. Llegint aquests dies les memòries del que sembla un moment ésser hereu i domador de la revolució alemanya, del ministre de la guerra Gustau Noske, se m'ha fet patent com la revolució d'avui és igual que la guerra d'on sortí, tan enorme, tan informe, que no hi ha voluntat individual capaç d'endegar-la, i aquesta constatació ens fa inclinar a creure que realment la revolució és estèril com ho cregueren historistes de fa cent anys, com ho creuen els nacionalistes d'avui i com ho han cregut els escèptics de sempre; i compartim, però, més aviat la melangia dels darrers, que no pas la joia dels primers en fer aquesta constatació.

De Taine hem après com fou servei de Napoleó crear una nova estructura de l'Estat geomètrica, rígida, a propòsit per a ésser governada segons reglament, d'una faisó indelicada i unitària, però al capdavant còmoda i segura pel governant i pels governats. Obrir a les aspiraciones socialistes un camí tan ample i tan sòlid com s'obriren al lliberalisme pels codis les institucions administratives de Napoleó, no ha sabut fer-ho la gent que la revolució porta al cap de l'Estat, i és lícit suposar que la resistència burgesa s'ha afirmat triomfalment perquè els legisladors i els polítics del socialisme han palesat aquella impotència.

El que ens resulta desconcertant és que com a elogi màxim de la dictadura roja de Rússia ens sigui dit que Lenin s'ha atrevit a fer saltar l'ordre capitalista sense saber com el substituiria. El militarisme bonapartista insistia en un ordre incòmode, tiranitzador, però positiu; el militarisme bolxevic s'entreté en experiments socials, que fracassen i dels quals hom podia preveure el fracàs. Per alguna cosa hem après que tot experiment és perillós i que en raó d'aquest perill és limitada la seva aplicació en el ordre social.

Sense pronunciaments absoluts, pensem que la revolució d'avui no és constructora, i fidels a la ideologia que fa uns quants anys compartim, ens declarem enemics de la revolució sense Aufklärung, partidaris constants de la intervenció.—MARC FERRER.

Poesia catalana

LA CANÇÓ DEL DIA INÚTIL

*Aquest dia que fina, que fina
lentament com la llàntia en el vas,
no em portà l'alegria divina
ni de mi no féu mica de cas.*

*Em deixà dins la cambra pregona
com un fòtil inútil i vell,
entre els mobles que fan la rodona
i les mosques que em busquen la pell.*

*No tingué ni la minsa sorpresa
d'una pluja o un vent displicent,
no mogué la cortina malmesa,
ni en el sol va posà entelament.*

*Fou només com la fonda llossada
a les coses que em bullen a dins,
i un cruixir de vianda cremada,
i una olor de ferments i de vins.*

*Com el dia que fina, que fina,
no en voldria cap més a mon pas;
si en mon cor no posà cap espina,
féu ma sang una mica de glaç.*

CLEMENTINA ARDERIU

ESTANCES

*Silenci, àngel potent,
missatger entre Déu i el nostre pensament:
no afeixuguis el teu vol amb roses
damunt el cap, ni xopis les descloses
ales dintre les gorgues blavenques on fan nit,
del Temps bessons discordes, la Il·lusió i l'Oblit.*

*Fes-te'm coneixedor per l'àgil revolada
amb que deixondeixes d'un salt
la Veritat al dins del cor adormissada,
lla on l'albir del bé i del mal
no envia el seu oneig—Oh riba inviolada!*

*Com quan empunyes al vol
damunt la irada cima de's roures l'oratjol,
i el rebats a la so'itud discreta
del murtrerar, i el gran bosc s'aquieta
per l'esglai que n'eixís, al fresseig importú,
la dea esgarriçada del propi cos tot nu.*

CARLES RIBA

Aportacions

Amb la col·laboració de H. Nadal i Mallol, compleix LA REVISTA un dels seus propòsits: exposar als nostres llegidors tota la fèrvida voluntat, tot l'entusiasme constructiu dels catalans qui a l'Amèrica lluiten com nosaltres per Catalunya. Ningú, però, com l'H. Nadal i Mallol dirà amb tanta justesa l'ideal dels patriotes exilats; perquè el seu esforç ha estat, a Buenos Aires, exemplaríssim. LA REVISTA celebra el patriotisme radical que viu en les paraules del Nadal i Mallol, i saluda en ell a tots els catalans que han dut a les Repúbliques americanes la veu digna i seriosa de la nostra pàtria.

Ens dol només que la excepcionalitat amb que aquí es encara censurada o castigada l'expressió de les idees, ens obligui a deixar en blanc algun dels conceptes del Nadal i Mallol.

CATALANISME ULTRAMARÍ

Si se'ns atorga benevolència a les pàgines de LA REVISTA, que reflexa amb precisió i equilibri l'esperit de la nova Catalunya, i que ha acollit amb la mateixa fèrvida voluntat les més encontrades opinions i modalitats del nacionalisme català, direm quelcom del nostre catalanisme, del pensar i sentir, en matèria nacionalista, dels catalans exilats; d'aquests catalans que, malgrat la llunyària material que ens separa de la Catalunya nostrada, no ens n'havem sentit mai apartats en esperit i en anhels de redempció.

Jo no sé si en la balança de les valors actuals del nacionalisme català l'actuació dels catalans d'Amèrica hi és compresa, però, evidentment, la nostra força és positiva i eficient quant a l'acció d'aqueixa institució exemplar de cultura que s'apella Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana. Més, molt més que les meves disquisicions al volt de ço que entenem els catalans d'Amèrica per nacionalisme eficaç i pràctic, la nostra cooperació a l'obra de la Protectora ho demostra a bastament. Però considerem d'interès especial ampliar amb altres dades el pensament català ultramarí, i això dit sense minva de sinceritat i amb volenterosa renúncia de partidisme.

Havem de classificar, per consegüent, els catalans d'Amèrica en dos bàndols: els actius

i els inactius. D'aquests últims no cal parlar-ne perquè resten en la més profunda inconsciència patriòtica; són els que, en abandonar la pàtria, abandonaren, ensems, la pròpia personalitat nacional per adaptar-se a l'ambient cosmopolita del país de residència llur, i només per atzar qualque volta recorden que nasqueren catalans. Dels altres, dels actius, n'hauríem de desglossar varies categories encara; però parlarem en sentit general, prenent com a base de juí el pensar i obrar d'aquells que es troben en activa situació; dels que, directors, orientadors, o seguidors del moviment, lluiten a pit descobert, alta i serena la testa, per la causa del nostre alliberament.

S'enganyaria per complet qui creiés que els catalans d'Amèrica senten una determinada preferència per qualque nucli polític dels que lluiten a la nostra terra duent com estendard de batalla, més o menys visible, més o menys aguditzat, el programa de les reivindicacions autonomistes. Benauradament no ens sentim adherits a cap dels matisos polítics catalans, però tenim afectuosa inclinació espiritual envers tots ells, car considerem que de tots precisarà Catalunya quan es faci imperiosament inajornable l'hora

(Aquí un paragraf d'extrema ideologia que malauradament les lleis de l'Estat espanyol no ens permeten reproduir.)

No volem saber pas, en conjunt, si Catalunya està capacitada o preparada per un tal adve-

niment, no ens fa cap falla; sabem que hi té dret i volem que se'n gaudeixi d'aquest dret. Es voluntat nostra que així sigui. Altrament ja ho veuríem aleshores si n'érem dignes d'aquest dret que ara ens detenten!—Recordem que negant-li al poble català aptesa governamental sancionaren la llei de Mancomunitats, i Catalunya ha estat la única de les regions que integran l'Estat espanyol que s'acollí a aquest benefet regional. I de la puixança de Catalunya, d'ençà que funciona la Mancomunitat, no és ocasió ara de parlar-ne, però és d'una colpidora realitat per al nostres enemics.

A part d'aquesta declaració quant a les proporcions i extensió del nacionalisme dels catalans exilats, no negarem mai la nostra adalerada adhesió a tot ço que és faci per a obtenir tots aquells aventatges possibles en sentit polític o administratiu per la nostra terra. Així havem manifestat el fèrvid anhel d'una immediata autonomia com aspiració mínima del nostre voler i a l'objecte essencial de que amb ella Catalunya es fressaria millor el camí

Aquest sentiment és tan arrelat en els nostres cors, que no acceptarem jamai se'ns requereixi per una finalitat diversa. Tenim prou enteresa i gosadia per a oposar-nos a qualsevol intent en aquest sentit.

Fora de la pàtria i emparats per lleis llibèrimes de països pròspers i civilitzats, proclamem el dret de la nostra terra. Qui s'atrevis a desmentir-nos aquest dret o pretengués convence'ns de la necessitat de seguir lligats a un règim abúlic i corrupte, sentiria la vergonya de veure's titllat de traïdor a Catalunya, si fos català, o de sofrir el nostre despreci commiseratiu si era estranger.

Des d'aquest punt d'obir catalanista expandeixen el nostre ideal col·lectiu, amb palesa unanimitat, totes les revistes catalanes d'Amèrica: *La Nova Catalunya*, de l'Havana; *Juventut*, de Montevideo; *Germanor*, de Xile i *Ressorgiment*, de Buenos Aires; ço que demostra exactament el sentit del nacionalisme català ultramarí, que no és ni republicà, ni monàrquic, ni de la Lliga; que no sent ànsies d'expansió imperialista perquè és massa avar de la llibertat pròpia, però que fa seu aquell lema proclamat per un dels més il·lustres definidors del nacionalisme català: Catalunya, Catalunya i Catalunya.

H. NADAL i MALLOL

Buenos Aires, agost de 1920.

ELS LLIBRES

EL RETORN. Op. XII de Josep Me López-Picó.—Altés, impressor.

La impressió de conjunt que ens deixen els darrers llibres del poeta López-Picó és la de revolucionada complexitat de processos interiors i gosadia d'imatges. Maneja sovint els elements del món terrenal i sideral d'una manera exclusiva. És l'àrbitre indiscutible qui pot comparar les maduixes a uns éssers ruborosos del desig d'esser estels; qui pot anomenar un ventall: *oci d'un bes que s'ha tornat desmai*; qui té un permís guanyat per a tirar la xarxa a la pesca d'estels, i per a fer del cel nocturn una espatlla nua i agençar-la amb el ròssec lluminós del coet, com d'un ram de pedreria.

Per això, quan en aquest darrer llibre anomena *Voluptats* les composicions exquisides de tres ratlles on juga amb les coses, com anomena *Epigrames* els seus jocs de pensament, el trobem, demés, un batejador aciençat.

Ell s'entra les sensacions del món a dins, i aleshores, potser oblidat de les immediates realitats en elles mateixes, se n'agença una sortija espiritual, il·luminada d'uns llustres tot interiors i inèdits, fent-nos veure el món per l'estil de com veiem una ciutat, insòlitàment, en les nits poc freqüents de cavalcades amb antorxes, o d'alimàries, en festes de centenari.

Quan filosofa (més modern, és clar) no fóra estrany que ens remembrés Auzies March i Alighieri.

Ni que la nostra manera de sentir fos distinta, no caldria que, com fem socialment amb opinions, servéssim respecte i voluntat esbrinadora davant de certs processos, en poesia? Dins d'alguns poetes, com en aquells Dante i Auzies March, i ara En López-Picó, no hi hauria alguna cosa que governa la vena poètica, per sobre d'ella, podríem dir? Ens la trobem sempre com feta dins nostre per un buf defora, la poesia? Crec que així com en el Dante hi havia una intervenció del seu cabal de Filosofia sobre les emocions, també el d'En López-Picó pot ésser un cas d'especial disposició

animica, o qui sap si l'efecte de la pròpia voluntat transformadora. Ço que en ell ens sembla trobar sovint, a saber: com si no s'avingués a dir de les realitats ço que en diria, a primera vista, un poeta purament receptiu, és en tothom un pecat poètic? Crec que no.

Per la manera d'expressar el que veu, molts li diran home d'intenció arbitradora, qui sap si d'ullada especialíssima; en fet del pensament, molts li diran cerebral.

A Alemanya, no fa gaire, li han dit simbolista, en aquests termes: *Per tant com cerca aplegar en una gran unitat humanament animada i sensitiva el conjunt de la creació, així amb ànima com inanimada, s'acosta al simbolisme. Però la seva visió és massa concreta per a equiparar-lo amb els representants nòrdics d'aquesta orientació.*

Delimitar és, però, arriscat. Susceptible de divines trasmudances, vàries com el mateix món, és l'ànima del poeta de veritable riquesa humana. El qui en el *Poemet del bon son*, obra d'una amplitud d'expressió insuperable dins la seva producció, és dantescament estilitzador en les imatges, també sap retre homenatge a la musa ingènua del gipó salabrós que posaríem sota el pavelló de la vela d'una d'aquelles barques que ell mateix ens retreu, on *dalt del pal canta un ocell com en l'arbre*, i que sembla acolorada d'aquell vent mariner:

*Ai, vent de la nostra mar,
quin aire que tens de dansa!
Cada dia un envelat,
festa major de les aigües.*

Cal fixar-s'hi, en aquesta bigàmia espiritual del nostre líric. Per a descansar de la seva Musa connatural preferida, la subtil i remoguda cerebralment, anà a desvetllar un dia la Schahrazada oriental, en el seu pavelló, que per les clivelles dels brocats traüllava la lluna i les estrelles i la nocturna capa commosa de celístia, joguines sublimes del noi dels déus. Com aleshores Schahrazada, avui el convida una altra musa, molt catalana, fresca i retornadora:

*Donzella, vós sou el pou
de l'aigua que a mi m'agrada;
mes l'esguard no arriba al fons,
i les parets són tan altes
que dels llavis la cremor
ni l'esguard no me l'apaga;
i no puc sinó de vós
dir el nom que arribi a l'aigua
i el ressò el torna allí on sóc,
ran de la boca que sagna,
enterbolit del retorn:
vós tan clara per als altres!*

*Fou la meua il·lusió
com el joc de les fontanes:
cada desig un nou doll,
cada goig una troballa;
enriolament del món,
frescor de les aigües clares.
Mes ara jo no sé on sóc:
perduda la benestança,
i tantejant com els orbs,
va pidolant ma paraula:
—Donzella, vós sou el pou
de l'aigua que a mi m'agrada.*

Veieu, com la mateixa pira interior on s'escalfen les imatges gosades i les enlairades dissertacions, pot ésser la mateixa que demà, avui, amb les seves llambregades i lumini el món de la ingenuïtat expressiva i dels perfils casolans?

J. LL.

CAL ESMENTAR

La fina gràcia parisenca, dins la bona tradició, de Robert de Jouvenet en el llibre *Le journalisme en vingt leçons*.

—La trapelleria literària del llibre *L'art vivant*, d'André Salmon (Edicions Crès, París).

—La *Guia de l'home lliure*, per Verax, llibre del qual parlarem amb més deteniment.

—L'estudi crític de Benedetto Croce sobre Giosué Carducci.—(Bari, 1920.)

LES ARTS PLÀSTIQUES

L'EXPOSICIO D'ART FRANCES
A CAN DALMAU.

II

Un amic de fina sensibilitat i bon seny ens deia davant dels quadres d'aquesta Exposició:—Heu's aquí una preciosa documentació per'als neuropates de l'esdevenir.—Veritablement, la sensibilitat artística moderna ha anat de la més enterca atrofía a la més desesperada hipertròfia; dels fumistes de lo clàssic, als fauves i als cubistes sincers—dels fumistes del cubisme no cal fer-ne esment;—de les arts rescalfades de museu o del realisme sense intensitat—realisme de vestuari i utensili, realisme de guardarropia—a l'art emotiu, formidablement emotiu, del troglodita. Però el troglodita vivia la seva vida nòmada i el seu art era robust i simple, sense tortures cerebralistes, sense tortures de la sensibilitat. L'art admirable del Paleolític superior, és per a nosaltres quelcom d'una sanitat absoluta; ni el tors de l'anomenada Venus de Brausenpouy,

ni els formidables exemplars d'escultura en ivori, ni els gravats en os, ni els grafitis, ni les pintures parietals d'Altamira, Cògul i de la regió de la Dordogne, contenen aquesta melencolia morbosa de les pintures de Gleizes o de Matisse, i és que positivament el pòsit de decadència moderna és més fort que totes les concepcions estètiques amb intents de Prehistòria. Gleizes, en el món creat pel seu cervell hi aboca tot l'esquisit frou-frou de vaguetats sedoses d'idees malaltisses i cultes atavismes, tota la morbosa, viciosa, sensibilitat impossible de desmentir de l'home de les ciutats de confort i refinament excessiu. La visió de les admirables teles de Gleizes, produeix al nostre organisme com una mena de sàdic massatge... Matisse, més fort, més salvatge, un xic externament paleolític, ens amanyaga amb la seva paleta delicadament malencòlica, on el rosa tendre canta amb el blau i el verd i el roig una harmonia terriblement civilitzada.

Hi ha també mitjos-cubistes, en aquesta Exposició, com el nostre es-

timat amic Miró, home de pureses realistes, d'un realisme pacient a lo extrem-orient encara que amb sanitat de cosa barcelonina. Sembla que faci cubisme per a despistar; al costat d'un objecte deliciosament minuciós, unes fugues de línia o un objecte amb visió cubista; al costat de delicades harmonies de grisos, les anilines més vives. Val a dir que, malgrat aquesta manca de lògica, els quadres d'En Miró són harmònics i potser són els que tenen més *robustesa moral* de la sala dels cubistes; hi ha també cubistes de tinta litogràfica-modernista alemanya. Però enfront Joaquim Sunyer, més clàssic que mai, ens dona una magnífica lliçó de bon seny entre les excentricitats d'avantguarda i les excentricitats de reraguarda—que de tot hi ha en la vinya del Senyor.—La claredat i l'equilibri estructural, plens de fibra humana, han governat la pintura del nostre Sunyer, nostre, malgrat que exposi ara a can Dalmau les seves obres amb el rètol d'art Francès.

R. B.

LES REVISTES

POMPEU GENER

No el judiquem. El seu record va lligat a moltes simpaties de la nostra primera juvenesa literària. Era una mica el nostre barcelonisme.

Avui ja no podíem sentir-lo nostre, com no sentim nostra la reforma de Barcelona tal com l'han feta.

Viurà l'anècdota dels vells carrers i la d'En Peius.

Sí. Però a condició que no en fem ridícules exposicions a la Plaça dels Josepets, ni per a enaltir la bonhomia grassa i trapacera de Pompeu Gener invoquem massa una Europa que sols existeix en el diccionari d'alguns periodistes.

ALEXANDRE DE RIQUER

Ens encomana la seva curiositat artística. Per això avui encara el judiquem més orejat, més de cara a l'Europa de veres i també més barceloní, de la Barcelona de veres, que el seu company de mort En Pompeu Gener.

Oblidarem potser totes les coses de creació personal d'En Riquer. Però no oblidarem mai la balconada gran amb el cristall únic del seu taller dins el cor mateix de la Barcelona de la tradició i de l'estudi, ni el gust dels llibres ben relligats que ell ens ensenyava, ni la reialesa d'aquestes coses inútils i de tan magne fruïment com una posta de sol o un ram d'orquídes.

UN POEMA DE MAC SWINEY.

Mes per la seva valor anecdòtica que per la seva valor absoluta, publiquem el següent poema de l'exemplar Lord Alcalde, escrit a la presó de Brixton.

Senyor, heus'-aquí que arriba nostre com-
[bat.
Tu veus que nostra causa és una justa
[causa.

Deixa que ara, sota ton esguard,
marxem a la victòria.
Fes que ton enuig no mereixem
en la causa sagrada que servim.
Fes que no evitem cap dels perills.
Ensenya'ns de morir.
La mort és ben prop
per alguns de nosaltres

abans que nostra ensenya pugui onejar.
Tota l'agonia dels anys,
totes les horrors, totes les temences,
la sang dels màrtirs, les llàgrimes dels
[sobrevivents,
te les oferim ara, Senyor,
com un infinit holocauste.
Mira, obrim els nostres cors;
esguarda els sacrificis que no paren
fins que la nostra pàtria sigui lliure.
Tu tens la llibertat entre tes mans;
tu pots lliurar el país nostre.
Escolta'ns: accedeix a nostra petició única.

MAC SWINEY

«L'ACROPOLE»

De la nova revista hel·lènica *L'Acropole*, redactada en francès a Atenes i impresa a París, copiem aquest elogi d'Atenes, fet amb veu de clarinet pel poeta Costis Palamas, esmentat com un dels més grans poetes grecs actuals:

Paraules d'Athena: elogia les beutats naturals d'Atenes, profetitza el patriotisme atenenc, qui infantarà tantes abnegacions, tantes proeses, tantes obres mestres.

«Enjoia't, blanca ciutat, ciutat benaurada! Cap contrada en tot l'univers no ha trobat un talisman comparable al meu esguard tutelar. He travessat altres països en cursa ràpida, i els territoris amats de la meua cara Helada m'han vist passar com el vent, com l'àliga, com un núvol, com un astre errant. Però és damunt de tu que jo alço el meu tronc per l'eternitat; és sols damunt la teua terra on el meu cor s'ha arrelat, com el massís Lycabet, caigut un dia de les meves mans, s'ha implantat aquí.

«En el si de la vida riallera que t'envolta, jo amago el meu poder permanent, com un dia amagaran llurs glavis en els mirtes, per a tornar-te la llibertat, dos braus joves immortals. Damunt les fresques vessant del teu Hymet florit, les abelles recullen sense treva la mel pura, fins al moment que jo els assenyalaré la ruta per a venir-la a deixar sobre els llavis de Plató. Girant llurs esguards vers el cim del Pentèlic, els artistes hi apendran el secret de llur art. Sos marbres amaguen un món de beutat! De les seves entranyes sortirà un dia el Partenon, com de les informes tenebres del Caos ha sorgit el déu gegant Eros, de les ales d'or!

«Teva és la plana fèrtil d'Eleusis, i el Parnès amb sos pins i ses bèsties salvatges, i la platja coronada d'escama del blau Falere. Teu és l'oreig atzurat de les ales blanques, qui et serveja de fresca joventut mai emmustida, i, en son ràpid volar, eleva fins a mi tots els esperits. Teva és la mar que solcaran un dia els teus navilis famosos, propagant el teu nom per altres rivatges, inspirant la terror als teus enemics i la gelosia de les Nereides. Teva és aquesta terra que produeix profusament les verdes figues, les

espigues grogues, els raïms roigs. Sé que hi ha camps on els fruits creixen més vigorosos; però tu, tu ets la més rica, car cap no porta els fruits com els teus, i aquests fruits sou vosaltres, o Atenencs!

«Demeter no dona l'apacible amor dels camps i jo us dono l'amor profund de la pàtria, un amor inestinguible, sagrat, prodigiós, de la pàtria, flor de l'arbre sant que llança aquí sos primers brots! Es per ell que un dia Teseu, el vostre rei valent, deixant plaers i esplendors, escollirà la ruta que porta dretament al monstre insadollable de la Cretallunyana. Es per ell que Codrus caurà, mortalment ferit, i farà una mortalla de la seva ampla clàmide reial. Es per ell que els Aristogitons, animats d'un coratge eivil, prenen la vida d'un tirà a canvi de la vida llur. Es per ell que Esquil forja els seus versos com llamps; per ell que Sòcrates mor amb una simplicitat sublim en la seva presó; que Fídias pren el seu camí vers l'Olimp, contempla els déus i, del seu cisell sobirà, els torna a crear llampegants en el vori i en l'or. Es per ell que les jovenetes, així com els vells, brandant fogosament llances, escuts i espases, juraran el jurament heroic... Jo servaré aquestes armes i no les deshonoraré mai, ni sol, ni en colles, ni aquí, ni enlloc. Combatré infatigablement, cauré sense doldre'm, i contribuiré a la grandesa de la pàtria. Aimaré els justos, respectaré les lleis, faré la guerra al dolent, mataré el traïdor, i si manco al meu jurament, o déus! puniu-me!— I quan l'Enveja t'esguardarà amb un mirar equivoc, quan la discòrdia sempre desperta esmolarà les dents contra tu i quan les boques es trobaran per insultar-te, els esperits per desconèixer la teua gràcia lluminosa, o ciutat blanca!, gloriosa ciutat, enjoia't, car l'hora terrible és arribada en la qual fulguraràs, retriomfaràs i enegaràs tots els esperits, clouràs totes les boques i trauràs, humiliats, els déus hostils.

Jo il·luminaré en els cervells Perses una folia desmesurada, jo conduiré hordes innombrables de les pregones contrades de l'Àsia, jo cobriré els teus rivatges de vaixells enemics; i, llavors, brandant la meua llança formidable, estendré el meu escut flamejant, combatent fraternalment al costat dels teus fills. I passaran les generacions i s'escolaran els segles, i en el fons de les teves mars, i damunt els cims de les teves muntanyes, sonarà encara al retrunyiment de la teua victòria, hom sentirà encara la derrota desesperada, el grinyol de Xerxes, duent a les oïdes dels tirans una terror eternal!

Tu digueres això i t'aturares sobtadament. Mentrestant, al lluny, sobre els munts i en els cors resonen encara les teves paraules profètiques plenes de misteri. Mai les oïdes humanes no havien sentit una harmonia tal en una tal tronada, fanfària que parla y revela un món nou en els abims del temps a venir.

I així va seguint, com Athena el seus lírics elogis, les seves pàgines xopes de mitologia, el poeta Palamas, cantant entre les runes actuals un esdevenir, que ja és un passat i un present, cada vegada més utòpic.

TRES IDEES PER A L'EXPOSICIO DE BARCELONA

ANTECEDENTS

No és aquesta la primera vegada que des de les columnes de la premsa donem projectes per a la futura Exposició. Pocs dies després de començada la guerra europea, l'11 d'agost de 1914, sota la llegenda «o que podria fer Barcelona», escrivíem a «Pàtria», de Valls, un article en el qual proposàvem, en síntesi, que amb motiu d'aquell certamen internacional, o ans d'ell si la guerra el retardava, hom celebrés a la ciutat comtal un Congrés Universal de la Pau; però no un congrés de diplomàtics ni de determinades classes de la societat, sinó d'homes que tinguessin un gran cor i creguessin en la cultura i en la civilització del món. I citàvem per a invitar-hi d'una manera més assenyalada els pensadors, catedràtics, educadors, periodistes, etc., de tot arreu. Qui llegeixi aquell escrit, la llargada del qual fa impossible extractar-lo, de seguida s'adonarà que la nostra intenció era preparar les bases ideals sobre les quals s'hauria de fonamentar la Pau si hom volia evitar en allò que fos possible, les guerres albiradores després del gran conflicte.

Els fets que d'aleshores ençà han succeït, han constatat de manera evident que no anàvem del tot errats. Si el nostre pensament s'hagués realitzat, el projecte de la Societat de Nacions hauria nascut entre nosaltres, i dels cèlebres XIV punts de Wilson se n'hauria dit per sempre més: «Els acords de Barcelona». Nosaltres, com tothom, no tinguérem la visió exacta de ço que seria la guerra; però exposàvem primer que ningú els camins per a arribar a allò que la Pau havia d'ésser.

Hom dirà, amb certa raó, que tant l'esperit de la Societat de Nacions com el dels XIV punts de Wilson no informen el tractat de Versalles. Però també és veritat que a Anglaterra i a altres nacions aliades hi ha un fort corrent que demana la revisió d'aquest tractat, com tampoc hom pot dubtar que en l'Era nova que va sorgint de les cendres passades, aquella Societat i aquells punts hi surten triomfants. Si aquesta nova organització humana aconsegueix tant de prestigi essent formulada gairebé per una sola persona, què hauria passat—preguntem nosaltres—si hagués estat la resultant dels parers de Wilson mateix i els homes més eminents de la Terra? Barcelona, aleshores, va perdre una ocasió única a la història del món.

Volem fer constar que la nostra idea fou acollida fervorosament, en lletres encomiàstiques que guardarem com una relíquia eterna, per l'insigne Prat de la Riba, el patriota Martí i Julià i el selecte Josep Maria de Sucre, aleshores president de l'Ateneu Enciclopèdic Popular. També la revista «Catalunya», en son número 355, reproduí espontàniament el nostre article. Animats per aquestes i altres valuoses adhesions, vàrem fer treballs particulars, i hom parla dels nostres propòsits en mantes corporacions de Barcelona. Però vingueren els senyors

Esteves de la política, algun periodista d'aquests que passen per espavilats hi féu brometa, i al cap de poc el nostre projecte queia en la més absoluta indiferència.

Per segona vegada demanem als organitzadors de l'Exposició, als nostres polítics i a tots els que s'interessen per la glòria del nostre poble, que no deixin perdre aquelles idees, que si de moment poden ésser objecte de mofa pels que no saben aixecar-se dos pams de terra, amb el temps, i ben executades, són susceptibles d'atènyer una immensa transcendència.

UNA GALERIA DE NOMS DE L'UNIVERS

Una Exposició Universal ha d'ésser, més que la simple satisfacció de les vanitats d'un país o el desenvolupament de son material egoisme, un grau més de civilització en l'escala infinita de les humanes perfeccions. En els nostres dies ha de significar que el poble que la celebra i els altres que hi concorren han adquirit un nivell no acostumat de dignitat humana per llur sola actuació. Si no fos així, si un certamen de tanta grandiositat i transcendència potencial es reduís a mostrar que en tal recó de món cullen blat o remolatxa, i que en tal altre saben fer teixits o màquines, tindria una certa importància econòmica, mes se li llevaria aquella ànima immaterial que sura per damunt les consciències col·lectives i que diu, als que la saben comprendre, que allà hi ha gent sencera, un poble que s'eixampla, una raça que avança.

Què és, però, allò que en una Exposició d'objectes concrets, de productes naturals i manufacturats, pot donar la sensació d'aquell pensament sublim, seguint a Sòcrates, que diu que no tan sols de pa viu l'home? Què és allò que pot fer que bona part dels que la vegin o s'assabentin d'ella no en restin descontents?

Hi ha infinites maneres de capacitar-se un poble per a aconseguir les augustes funcions de director. Es tan gran el camp de l'activitat dels homes! Hi ha, no obstant, una forma bella i subtil, estimulant i psicològica, per a assolir la total espiritualitat de la Terra, com, potser no se'n trobaria d'altra. Es aquella que resumim amb el títol de «Galeria de Noms de l'Univers».

Des de l'època quaternària a l'actual, han passat per la Terra partícules d'humanitat, homes d'una puixança extraordinària que han contribuït en gran manera a l'elaboració dels conceptes predominants de la nostra vida social. No volem ara escatir el problema psicològic de si sense ells la humanitat també hauria fet la mateixa via. El fet indubitable és que, obrant per propi impuls o essent la resultant de les energies col·lectives, han estat i són encara el far on els altres homes s'encaminen. Ens referim als savis, als inventors, als poetes, als filòsofs, a totes aquelles altes figures que resumeixen la història del món civilitzat. Aquests homes són quelcom de transcendent a la Terra perquè llur vida i llurs actes són fets acomplits que sempre influiran en el cervell dels que es vagin succeïnt. A totes les

èpoques ha estat així, i per això els països que els han vist néixer els veneren amb orgull, considerant-los com exemple innegable de llur valoració integral.

Aquests homes excelsos, però, essent la glòria d'una raça, pertanyen a la humanitat tota. Tant és així, que cada un dels pobles que els donaren vida se'n troba satisfet quan albira que les altres nacions els segueixen i els admiren. Heu's aquí, doncs, uns productes d'humanitat que no hi serien de massa en una Exposició Universal. Ells justificarien totes altres excel·lències que s'hi mostressin i els donarien un alt ambient de civilitat. L'etnografia de cada poble s'hi veuria representada en els seus punts brillants, i els homes que en tot cerquen una eficàcia de conducta no es veurien decepcionats.

Suposeu que en un superb palau, recinte sagrat de civilització, s'hi veuen les estàtues, en marbre o bronze, dels homes que hi ha hagut i hi ha més eminents a cada pàtria. Imagineu que França hi troba Ronsard, Pasteur, Curie, Rodin, Pascal, Laplace, Poincaré, Chenier, Buffon, Berthelot, Comte i tants d'altres; Anglaterra Wilson, Byron, Shakespeare, Carlyle, Newton, Scott, Ramsay, etc.; Alemanya Nietzsche, Goethe, Wagner, Liebig, Klopstock, Schumann, Bach, etc.; Rússia Tolstoi, Turguenef, Gorki, Mendelejeef, etc.; Roma i Grècia els antepassats, i així totes les altres. Penseu, de més a més, que de tots se'n troba la biografia en mantes llengües i les pròpies obres dels que pugui ésser. No seria un espectacle bell, de transcendència educativa, i que evidenciaria un esperit selecte? Molts fets d'homes insignes se sabrien, que ara, popularment, amb prou feines si es coneixen; moltes vides ideals serien posades al mercat de les inquietuds de les nostres idees. Una visita a l'Exposició tindria llavors la ditxosa possibilitat d'ésser fecunda en diferents aspectes...

I els pobles de la Terra, quin concepte en tindrien, dels organitzadors? No fóra un fet lloable, que marcaria una orientació a la vida, i que tal volta en successius certaments ja no se'n podria prescindir? No dignificaria la nostra raça, i, en últim terme, la indústria i el comerç, que tan atacats són de vegades per crítiques socials, en llurs aspectes d'egoisme material i insuportable?

Hom dirà, però: com es fa això? L'entusiasme dels que dirigeixen l'Exposició ho ha de resoldre. I quant a certs aspectes econòmics, creiem que molts governs amb gust encarregarien, per llur compte, als seus millors artistes, l'escultura dels genis del país. La venda d'obres literàries adequades al cas podria servir també per a subvenir les despeses del personal, durant el període de temps que l'Exposició funcionés.

UN GRAN MAPA PLANISFERI

La galeria de Noms de l'Univers ens donaria la sensació de la total cultura humana i ens enenyaria

innombrables paisatges de l'esperit i els grups racials on van generar-se. El Gran Mapa Planisferi que projectem ens mostraria, almenys, la disposició i relleus de l'esfera terrestre, els productes de la naturalesa i el secret per a la indústria, dient-nos els llocs de la Terra on es produeixen. Amb un i altre ens captindriem de l'ànima i el cos de tot el món. La primera condició per a tota harmonia i pacte entre els homes, no és la coneixença?

Figureu-vos un grandios camp rectangular, d'una extensió, posem per cas, d'uns sis quilòmetres quadrats. Allí s'hi veuen en relleu i en proporcions estudiades tots els accidents topogràfics del globus, com muntanyes, planes, rius, llacs, mars, badies, etc.; la divisió de les terres en nacions, i en cada una d'elles els nuclis de població de més de mil ànimes. Les xarxes de camins que uneixen aquestes poblacions són també les més que han de recórrer els visitants. Això ja és gran i donaria a tothom el concepte real i inimitable del nostre globus. Però ho pot ésser més encara, car es presta a nombroses aplicacions.

Citem-ne algunes. En cada una d'aquelles localitats s'hi veuen mostres dels productes manufacturats indígenes, i a les regions que les separen, les primeres matèries, minerals i fruits de la terra. No té això una eficàcia informadora incalculable?

Per a donar més la sensació que el visitant recorre el món, ha de travessar en llanxa automòbil els països separats pel mar. Allà s'hi veuen totes les línies de comunicació terrestres, marítimes i aèries, així com les indicacions més convenientes al comerciant, al turista i a l'escolar. Per exemple, a cada regió hi ha figurins amb el vestit del país, notes històriques de batalles, monuments arqueològics i petites mostres de l'arquitectura dominant. No veieu una cosa meravellosa i pràctica a la vegada, que faria parlar de Barcelona i de Catalunya per tots els àmbits del globus terraquí?

No hi ha pas dubte que un Mapa Planisferi d'aquesta forma costaria una mica de bastir, sobre tot si hom volgués donar la sensació de la naturalesa en el seus múltiples aspectes com em un pessebre immens, així mateix com la de totes les riqueses de la Terra. Caldrien molts estudis geogràfics, econòmics i de tota mena. Mes això, de moment i a llarg temps, fora beneficiós.

En primer terme, ensenyaria aquest Gran Mapa més geografia física, econòmica i política que tots els llibres, tots els professors i totes les escoles de tots els temps. Les nostres joventuts foren les millors assabentades del món en assumptes geogràfics, ara que s'és dit que qui sàpiga més geografia serà el vencedor. Per altra banda, i per al sosteniment permanent d'una obra tan vasta, hom podria obtenir una recaptació importantíssima de totes les cases industrials del món que hi anunciessin llurs activitats.

La idea del nostre projecte és tan gran que, ara com ara, no es poden donar més detalls. En posar-la en pràctica és quan anirien sorgint aplicacions immenses. Nosaltres sentim vibrar els dies futurs, amb una

ressonància extraordinària. Nosaltres voldríem que el foc sagrat que ens ha fet escriure aquestes ratlles es comunicés a tots els catalans perquè tots plegats volguessin realitzar-la.

Fóra una llàstima que no passés d'una fantasia exaltada. Si, en definitiva, no som bons per a portar a terme un projecte de tan magnes proporcions, en tot cas podríem intentar-ne un altre de més modest en el qual es veiés, en les mateixes condicions, o l'Europa... o la Península Ibèrica.

UN CONGRÉS DE LOCOMOCIÓ

Amb la Galeria de Noms de l'Univers i amb el Gran Mapa Planisferi laborariem per a l'hora present. Amb el Congrés de Locomoció posaríem ja la primera pedra a l'Era que vindrà després de la que segueixi a la guerra europea.

Tots sabem que la millor coneixença és la que es fa directament, de persona a persona, de persona a paisatge, de persona a fàbrica. Allò que entra pels ulls fecunda la intel·ligència i resta gravat en el nostre cervell per a sempre. Naturalment que d'aquesta manera, per a conèixer, és precís relacionar-nos amb les persones, els paisatges, les fàbriques. El mitjà més senzill per anar a trobar allò que està fora de nosaltres són les cames; mes si hom hagués d'esperar que tothom es convertís en «globe-trotter», segurament que no serien gaires els viatges més enllà de la comarca. Venturosament, la ciència ha posat a disposició de l'home mitjans de locomoció que el transporten amb relativa rapidesa d'un a altre lloc de la Terra. Els ferrocarrils, les vies marítimes, les comunicacions aèries, són els més importants.

No obstant cal constatar que hi ha immenses extensions del planeta on no hi passa cap d'aquestes locomoció. No cal citar llocs. No tenim nosaltres mateixos a la península, a la mateixa Catalunya, regions que un ferrocarril les faria més pròsperes?

Mes allà on aquestes comunicacions hi són abundants, no és resolt, però, d'una manera decisiva, el problema. Els ferrocarrils, els vaixells, els aeroplans, són un negoci que exigeix als que els utilitzen una recompensa per la prestació de serveis. Tot això és natural. Mes si fos possible traslladar-se als llocs més distants de la Terra sense haver de fer cap despesa, no hi ha pas dubte que es viatjaria mil vegades més que ara, els homes es coneixerien molt més, i el volum de negocis augmentaria d'una manera fabulosa, extraordinària. No cal esmentar tampoc els beneficis que des dels punts de mira moral, social i polític la humanitat en percebria. Semblaria que al món només hi hagués una sola nació. Hom parlaria de Pequín o Singapore com ara de Reus o Terrassa, i les amistats que hom contrauria i les coneixences adquirides desenrotllarien d'una manera immensa la nostra intel·ligència, els nostres sentiments i la nostra voluntat. Probablement que l'augment en el transport de mercaderies compensaria el fet que els viatgers no paguessin res.

Per totes aquestes consideracions,

el Congrés de Locomoció desenrotllaria principalment aquests dos punts:

Primer. Manera que en successives etapes no resti cap contrada de la Terra sense ferrocarrils o un altre mitjà de locomoció per a anar-hi.

Segon. Manera perquè les companyies de locomoció o l'Estat en son lloc vagin abaratint progressivament els transports de viatgers fins que es puguin prestar, en època no molt llunyana, completament gratis.

De vegades hem pensat que, si per un moment tothom fos intel·lectual, hi hauria una revolució grandiosa en la manera d'ésser dels homes. Aquesta, però, no fóra comparable amb la que s'esdevindria si hom pogués recórrer totes les parts del món amb facilitats mai somniades. Aquí la intel·ligència més profunda es perd en un mar immens de possibilitat... Quin honor per als catalans si poguéssim iniciar-lo!

Aquestes són les tres idees que presentem per a la futura Exposició Universal d'Indústries Elèctriques.

PERE LLOBERA

L'EPISCOPAT D'IRLANDA

Declaració unànime de l'Episcopat Irlandès, feta en reunió plenària de bisbes a Maynooth el dia 19 octubre de 1920 i autoritzada amb les firmes de S. M. el Cardenal Logue, Primat d'Irlanda, i de tots els membres de l'Episcopat.

La paraula dels bisbes irlandesos ens arriba a nosaltres catalans amb un ressò de grandesa més corprenedor per l'enyorança que havem sentit sempre de compenetració amb els nostres pastors, tantes vegades dissociats de nosaltres i porucs d'un mot de justícia a favor de l'esperit que governen que els alliberés de l'aire burocràtic amb que poders estranys a la jerarquia eclesiàstica els han volgut vestir.

Els pastors de la pleta difícilment aconseguen mantenir la Llei Divina i assegurar-ne la pràctica quan l'opressió s'ensanya en un país.—Però llur apostolat es fa gairebé impossible allí on les característiques del Govern són el terrorisme, la parcialitat i el menyspreu dels principis proclamats pels ministres de tal Govern.

Veu's aquí els mitjans—però agreujats en l'espècie—pels quals s'ha reduït la Irlanda al seu actual estat d'anarquia. No hi ha en nosaltres un sentiment de vana satisfacció en recordar l'esment que férem al Govern, quan el país estava encara indemne de crim, per a prevenir-lo que les mesures opressives amb que substituïa les seves declaracions lliberals conduïrien a les més funestes conseqüències. Aquesta advertència ha quedat sense efectes. La memòria humana no recorda haver conegut mai en el país un desordre semblant al que avui impera.

Abans del principi de la guerra, i sobretot abans de l'armament i entrenament dels ulsterians, Irlanda, en reivindicar insistentment les reformes

durant tant de temes rebutjades, no deixava de mantenir l'ordre i la pau. Actualment, es produeixen homicidis, «raids», incendis, violències de tota mena. Nosaltres podem constatar—en una escala d'una magnitud verament espantosa—«raids» i empresonaments innombrables efectuats a tothora i en plena nit; empresonaments de llarga durada, sense judici; condemnes d'una brutalitat inaudita, infligides per tribunals que no inspiren ni mereixen cap confiança; incendis de cases, alcaldies, fàbriques, establiments agrícoles i collites; la destrucció de les indústries, efectuada, per a preparar la misèria i la fam, per homes als quals l'alcohol ha tornat furiosos i l'intent dels quals és el de robar: maltractes i matances de paisans.

Aquestes forces han establert un regne del terror, igualat tan solament, en ço que es refereix a l'assassinat dels innocents i a la destrucció de llurs bens, per les atrocitats del terror turc o pels excessos de l'exèrcit roig de la Rússia bolxevista.

No cal dir que nosaltres reprovem el crim (sigui qui sigui que el cometi). Fa prop de dos mesos, S. E. el Cardenal Logue, condemnant l'assassinat d'un policia, escrivia això: «Sé que vivim sota un règim violent, opressiu i tirànic de militarisme i de força bruta que excita i encoratja el crim i que el sosté. Sé que—almenys, recentment—inclús l'apariència de la disciplina ha desaparegut i que els que es proclamen guardians de l'ordre públic s'han convertit en els agents més ardents de la illegalitat i del desordre, que recorren el país com hordes salvatges, que fan angunioses les nits amb llurs «raids», el foc continu, els incendis i la destrucció d'importants immobles; que els dispers, fets sense cap motiu i a l'atzar, en els llocs freqüentats, han causat nombroses víctimes innocents; que els vilatges són saquejats com en les cruels guerres d'altres edats; que els que fugen de por són afusellats pel carrer, i que, últimament, un individu inofensiu i treballador, que no es preocupava absolutament de la política, fou arrancat de la seva família mentre aquesta resava el rosari i afusellat a la via pública.»

Des que aquestes paraules foren escrites, la situació ha empitjorat encara. Hi ha homes als quals s'han infligit tortures d'una crueltat bàrbara i no manquen casos en què, de nit, noies foren arracades de llurs mares, sense poder-se vestir. No són els agents assalariats, sinó llurs superiors els primers responsables d'aquests fets.

Per altra part, no es tracta de repressàlies espontànies, que sense ser justificables podrien atribuir-se a una extrema provocació; no es tracta del càstig precipitat de culpables, ni de la llei de Lynch per als malfactors, ni—menys encara—de legítima defensa. Es tracta de la venjança cega de salvatges executada deliberadament contra una ciutat o tota una contrada sense cap prova de la seva complicitat en el crim, per aquells que el Govern britànic proclama com els seus agents delegats per a la protecció de la persona i dels bens dels ciutadans i per al restabliment de l'ordre a Irlanda.

El sistema del qual parlem s'ha vingut practicant durant mesos sense que s'hagi vist fer per les autoritats el més petit esforç per a reprovar o contenir als culpables, ni per a castigar-los a títol de causa preventiva, ni per a obrir una enquesta pública sobre llur actuació. Aquest sistema s'ha vingut practicant sense treva ni descans fins el moment en què l'Univers s'ha mostrat fastiguejat de les accions perpetrades a Irlanda sota un règim que es qualifica de «govern». Aleshores hi hagué un ministre de la Corona que dissimulà aquests fets i els excusà, mesclant una bona part de mentís a una part mínima de reprovació: així els fets foren presentats amb una llum contrària; després, a favor d'aquesta llum contrària, els culpables foren absolts i perdonats pel cap del gabinet en el ministeri britànic.

No són, doncs, individus obscurs i irresponsables, sinó el Govern d'un poderós imperi que preconitza l'ideal més elevat de la veritat i de la justícia, el qui almenys ha encoratjat (si no organitzat) aqueixos excessos amb els autors dels quals estava en convivència.

De vegades no es preocupaven de contenir la sèrie de matances organitzades sobre una vasta extensió per avalotadors sectaris en ciutats i pobles ulsterians; i, davant homicidis deplorables que en resultaren d'una i altra part, davant l'expulsió dels obrers, davant l'incendi dels domicilis, en una paraula, de l'extermini del partit més dèbil, es deixà fer. A Belfast, fa quinze dies, 8,100 persones s'havien inscrit en el registre dels obrers expulsats de llur empleu i més de 23,000 persones rebien l'almoïna quotidiana.

La minoria no és perseguida enlloc més d'Irlanda, Sols hi ha en el poble irlandès una secció que persegueixi. Potser els tristos esdeveniments d'aquests últims temps arribaran, ans no sigui massa tard, a obrir els ulls al poble irlandès i a fer-li comprendre com fóra inic dotar un recó de l'Ulster d'un govern separat o d'una policia particular que es convertiria en el seu més vil instrument, permetent així a aquests intolerants maltractar llurs víctimes més fàcilment. Però seria debades comptar amb aquesta policia. Les classes directores d'Ulster, en lloc d'invitar els ulsterians unionistes a unir-se a la resta del país, se serveixen, ja fa segles, d'aquest clam com d'una espasa apuntada damunt el cor d'Irlanda.

L'opressió, ja és sabut, engendra el crim i condueix a noves opressions. Però, si Irlanda es troba reduïda a l'anarquia, és per un motiu més eficaç, encara, que el de la força bruta: la flagrant parcialitat que ha dictat la conducta del Govern britànic pel que toca al nord-est ulsterià. Tota l'administració britànica tancava els ulls mentre s'ensinistraven tropes, mentre es tancava el pas a la policia i als guardacostes i s'apoderaven dels camins públics i dels telègrafs.

Tot el món pot comprendre el contrast entre la inacció del Govern quan el desembarc d'armes a Ulster i els assalts de la tropa quan es desembarcaren prop de Dublin; o entre la manera d'obrar vers els «voluntaris ulsterians» (1), i vers els «voluntaris

irlandesos» (2), o fins entre el tracte concedit a la 36 (1) divisió i el que sofriren les divisions 16 i 10 (2). El motí del camp de Curragh ha demostrat que sota la constitució britànica una llei que desplaqués els ulsterians del nord-est no sabria ser posada en vigor, malgrat les necessitats de la resta d'Irlanda. Aquells la lleialtat dels quals es declarava condicional, han rebut els empleus més honorífics que l'Estat podia concedir, mentre l'escamot d'execució es reservava als insurrectes irlandesos. I avui veiem un ministre de la Corona aprovar formalment el «programa» de Belfast i assegurar la seva protecció a tots els fidels adeptes de l'organisme sota el règim del nou parlament de Belfast.

Sembla que cap ministre important del Govern britànic no pugui obrir la boca sense alentir en les gents del nord-est l'antipatia contra Irlanda, sense felicitar-les per llur gosadia d'antics «plantadors», sense declarar a tothom, en un to comminatori, que l'Ulster sabrà fer-se respectar.

SI HI HA ANARQUIA A IRLANDA ELS
MINISTRES DE LA CORONA EN SON
ELS FAUTORS.

Pretendre no voler contrariar l'Ulster; aquest sentiment especios s'inspira en un engany, un engany que apunta a una finalitat ulterior. Tota persona sensata comprèn com és poc desitjable la subjecció d'una minoria, mentre quedi un remei raonable d'evitar-la. Però s'ofereix un premi al caprici i es fa tot acord impossible quan, per eudavant, es dona, en front d'una minoria, la promesa formal d'establir-li tota contrarietat.

Si s'hagués donat i mantingut una promesa semblant en profit de les minories canadenques agregades al Govern de Londres i oposades a la concessió d'un estatut local raonable, mai aquesta autonomia benigna no hauria fructificat per a produir el més important «domini» de la nostra època.

No és l'odi a tota subjecció que s'exhibeix a Irlanda: és la parcialitat pel nord-est. No és necessari que l'Ulster sofreixi la contaminació d'un parlament a Dublin. Però és necessari que tot Irlanda sofreixi la subjecció en profit del nord-est, i és necessari, particularment, sotmetre contra la seva voluntat al Parlament de Belfast els departaments de Tyrone i de Fermanagh.

VEU'S AQUÍ EL PUNT DE L'ENGANY
MÉS ODIÓS I MÉS CRUEL.

Si es dona curs a aquest projecte, nosaltres advertim al Govern britànic del perill d'un llarg i amarg conflicte civil, i aquesta lluita s'apoiarà en motius molt més seriosos que les raons invocades pel Govern per a pendre per endavant el partit dels intolerants i per a rebutjar a Irlanda el seu Parlament únic.

La qüestió irlandesa no la resoldrà la supressió despietada, sinó el reconeixement del dret indefectible d'Irlanda, com de tota nació, d'escollir la forma de govern sota el qual un poble haurà de viure.

Però, com a matèria urgentíssima

i primer que tota altra cosa, nosaltres demanem, en nom de la civilització i en nom de la justícia nacional, una enquesta profunditzada sobre les atrocitats que es cometen actualment a Irlanda; nosaltres demanem que aquesta enquesta sigui dirigida per un tribunal fet per a inspirar confiança a tothom i que garantitzi els testimonis contra el terrorisme que priva que s'aportin proves sense exposar la vida i els béns.

A Irlanda la premsa està amordasada, el dret de reunió pública està suprimit, i les enquestes a propòsit de les morts violentes estan prohibides. S'han comès brutalitats contra sacerdots, i una de les mesures més imprudents que una opressió tirànica hagi inventat en la seva obcecació, ha estat la proscripció d'un il·lustre arquebisbe, irlandès de naixement, el digne capdavanter de la democràcia australiana, al qual s'ha impedit que visités el seu país nadiu.

Però encara més cruel i no menys funest per a tota esperança de pau entre els dos països és l'empresonament prolongat del lord-alcalde de Cork i els altres vaguistes de la fam que no fan cap cas de llur vida si poden fer un servei a Irlanda en l'afflicció en que l'ha mesa la dominació estrangera.

En les actuals circumstàncies seria en va dir als nostres fidels que l'esdevenidor no s'anuncia amenaçant. Però no és va, sinó més bé just, dir-los que mai la confiança en Déu ha estat tan necessària com avui: Déu conduirà a bé la lluita que sostenen per la llibertat, si ells continuen fosos en l'ideal i els preceptes de la Santa Fe. Correspon a un poble de màrtirs conrear constantment l'imperi sobre ell mateix.

El nostre poble era ja una gran nació cristiana quan el caos del paganisme regnava a ultramar. Quedarà, Déu ho vulgui, una gran nació cristiana quan el neo-paganisme que avui domina s'hagi agotat. Les nostres relacions amb Anglaterra han estat en totes les èpoques un flagell per a nosaltres. Però la perseverança en la Fe acabarà segurament per triomfar.

El dia de la pau i de la llibertat resplendirà més aviat si resoltament «caminem com els fills de la Llum, puix el fruit de la Llum consisteix en allò que és bo, just i veritable». (Eph., v. 8). «Procureu, doncs, que ningú torni mal per mal, i cerqueu sempre el bé els uns per als altres i per a tots.» (I Thess., v. 15.)

Déu és el nostre Auxili com ha estat, a través de tots els segles de prova, l'Esperança dels nostres pares. Sota la seva benedicció no hem de témer cap enemic; amb la seva llum per guiar-nos no hem de recelar de l'esdevenidor.

Servim-nos de l'arma totpoderosa de l'oració, amb la qual ens és obligatori comptar. A aquest efecte, els bisbes ordenen que es faci una novena, amb les oracions públiques de costum, en les esglésies, en preparació de la Festa dels Sants d'Irlanda, el 6 de novembre pròxim, i que, mentre duri la prova actual, es resin les lletanies de la Santa Verge, Regina de la Pau, després de la missa principal, els dies d'obligació i de tota missa pública els altres dies. Recomanen també, en gran manera, que aquestes lletanies siguin resades en totes les cases, a la nit, a l'ensem que el rosari, per a obtenir

de la Divina Misericòrdia la pau, la llibertat i tots els beneficis espirituals i temporals per a la nostra estimada pàtria.

Els bisbes celebraran la missa amb aquesta intenció el dia 6 de novembre i preguem a tots els sacerdots d'Irlanda, regulars i seculars, de fer el mateix si els és possible.

Segueixen les firmes de:

El Cardenal Logue, Primat de tota Irlanda, Armagh.

S. G. Mgr. Walsh, arquebisbe de Dublín.

S. G. Mgr. Hartly, arquebisbe de Casthel.

S. G. Mgr. Gilmartin, arquebisbe de Tuam.

S. Gr. Mgr. Fennelly, bisbe de Me-tymna.

S. G. Mgr. Brownrigg, bisbe de Ossery.

S. G. Mgr. O'Donell, bisbe de Raphoe.

S. G. Mgr. Browne, bisbe de Cloyne.

S. G. Mgr. Hoare, bisbe de Ardagh.

S. G. Mgr. Foley, bisbe de Kildare and Leighlin.

S. G. Mgr. Kelly, bisbe de Ross.

S. G. Mgr. O'Dea, bisbe de Galway.

S. G. Mgr. Fogarty, bisbe de Killa-loe.

S. G. Mgr. Gauchran, bisbe de Meath.

S. G. Mgr. McHugh, bisbe de Derry.

S. G. Mgr. McKenna, bisbe de Clogher.

S. G. Mgr. Finnegan, bisbe de Kilmore.

S. G. Mgr. Morrisroe, bisbe de Achonry.

S. G. Mgr. Naughton, bisbe de Killa-la.

S. G. Mgr. Coyne, bisbe de Elphin.

S. G. Mgr. Cohalan, bisbe de Cork.

S. G. Mgr. Mac Rory, bisbe de Down and Connor.

S. G. Mgr. Mulhern, bisbe de Dro-more.

S. G. Mgr. Hackett, bisbe de Waterford.

S. G. Mgr. O'Sullivan, bisbe de Kerry.

S. G. Mgr. Hallinan, bisbe de Limerick.

S. G. Mgr. Codd, bisbe de Ferns.

S. G. Mgr. O'Doherty, bisbe de Clonfert.

S. G. Mgr. Byrne, bisbe auxiliar de Dublín.

- (1) Els unionistes del Nord-est.
(2) Els nacionalistes.

CAL ESMENTAR

La revista peruana «*Studium*», publicació mensual de la Federació d'Estudiants del Perú, que dedica en un dels seus números primers un estudi sobre literatura catalana, ple de bona voluntat, del senyor José Gálvez, car amic nostre; que ha passat per Catalunya, i, amb la munió de noms que aquí va anotar, sense fer-ne una bona tria, n'ha publicat una informació de brillant literatura.

—Que en el registre d'això que anys enera dèiem les palpitations del temps, predomina avui cert accent de castellà americanitzat en el comentari d'alguns noms il·lustres que la mort actualitza davant de les consciències banals.

Així, per exemple, Wundt i Ardigó, que han inspirat a casa nostra una curiositat semblant a la que retrobem en les revistes argentines.

—La intervenció que ha tingut el poble londinenc en la construcció d'un monument destinat a perpetuar la memòria dels soldats morts durant la guerra. Un arquitecte, Sir Frank Baines, projectà un piló enorme, que fou declarat projecte oficial. El poble, descobrint en el monument més una erudició d'arqueòleg que l'obra d'un artista ràdicament anglès, s'ha oposat al projecte, influint en la premsa.

La insensibilitat que manifesta en aquestes qüestions el nostre poble cal que reaccionï davant de la creació d'un nou monument als catalans que lluitaren als camps de França. No sabem qui serà l'encarregat del monument. Nosaltres, no obstant, fidels a la llatinitat de la nostra tradició artística, ens decantaríem, sense dubtar, per a commemorar l'epopeia dels nostres soldats, amb una reconstrucció a Barcelona de l'Arc romà de Barà, com proposà algun amic nostre.

—La revista mensual de ciències socials i lletres *Mercurio Peruano*, que es publica a Lima dirigida amb seny i vivacitat per Víctor Andrés Belaunde.

—Les dues noves revistes literàries de joventut, *La rivolta Ideale*, que es publica a Bolònia i *La semina*, que es publica a Florència.

—El nou curs de lectures dels *Amics de la Poesia* sota l'advocació de Joaquim Folguera, l'obra literària del qual fou enaltida en la primera sessió pel poeta Ventura Gassol.

—La conferència del prof. P. Osertag sobre el tema *Les Escoles d'aprenentatge i l'ensenyament tècnic a Suïssa*.

—Que realment és de plànyer Barcelona si es posa d'espatlles a la mar. Però més és de plànyer que alguns catalans li'n facin retret en llengua forastera.

—La minuciosa i franca honradesa literària de Lluís Via comentant l'obra d'En Guimerà en la conferència de l'Ateneu Barcelonès: 4 novembre 1920.

—El primer número de *La Revue Musicale*, que edita la mateixa empresa de la *Nouvelle Revue Française*, sota la direcció d'Henri Prunières.

—Que ens malficiem de certes exposicions d'art a l'estranger sota el patronatge de l'Ambaixada i en les quals les principals lloances de la crítica es reparteixen entre el Duc tal, el Comte qual, etc., com en les notes de societat.

—El primer suplement de la revista *All Embordà*, dedicat a Víctor Català sota el títol «Les grans figures Empordaneses». Assenyalem l'*Elogi de Víctor Català*, per Alexandre Plana, i l'estudi *Ruralisme i sentit tràgic de Víctor Català*, per E. Isern i Dalmau.